ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ JEAN-PIERRE WARNER της 3ης Ιουλίου 1979 *

Κύριε Πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

Την υπό κρίση αίτηση προς το Δικαστήριο για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως υπέβαλε το Cour d'appel της Douai.

Το ζήτημα που ηγέρθη ενώπιον αυτού του δικαστηρίου αφορά το αν η Diamante Palermo (το γένος Toia) δικαιούται επίδομα, χωρίς καταβολή εισφορών, που θέσπισε η γαλλική νομοθεσία υπέρ των ηλικιωμένων γυναικών που ανέθρεψαν τουλάχιστον πέντε τέκνα και που αποκαλείται «επίδομα στις μητέρες οικογένειας». Η Palermo γεννήθηκε στην Ιταλία το 1913 και έχει την ιταλική ιθαγένεια. Η ίδια και ο σύζυγός της κατοικούν στη Γαλλία, στο Escaudain, στο διαμέρισμα του Βορρά. Ο σύζυγός της είναι συνταξιούχος και εργάστηκε προηγουμένως ως εργάτης ορυχείων στη Γαλλία.

Το εν λόγω επίδομα προέρχεται από το νόμο 46-1146 της 22ας Μαΐου 1946 (JO της Γαλλικής Δημοκρατίας της 23.5.1946, σ. 4475) «περί γενικεύσεως της κοινωνικής ασφαλίσεως». Ο ίδιος ο νόμος δεν θέσπισε το επίδομα. Δημιούργησε (με τα άρθρα 14 ως 17) «επίδομα στους ηλικιωμένους μισθωτούς εργαζομένους» και προέβλεψε (άρθρο 33) ότι το ευεργέτημα αυτού του επιδόματος μπορεί να επεκταθεί με decret στις συζύγους και χήρες των μισθωτών που έχουν αναθρέψει πέντε τέκνα μέχρι του δεκάτου έκτου έτους της ηλικίας τους. Αυτή η επέκταση πραγματοποιήθηκε με το decret 46-1862 της 19ης Ιουλίου 1946 (JO της Γαλλικής Δημοκρατίας της 21.7.1946, σ. 6540).

Το άρθρο 33 του νόμου της 22ας Μαΐου 1946 καταργήθηκε και τις διατάξεις του επανέλαβε, υπό ευρύτερη μορφή, ο νόμος 49-1095 της 2ας Αυγούστου 1949 (JO της Γαλλικής Δημοκρατίας της 6.8.1949, σ. 7716). Αυτός ο νόμος τέθηκε σε εφαρμογή με το decret 50-76 της 16ης Ιανουαρίου 1950 (JO της Γαλλικής Δημοκρατίας της 17.1.1950, σ. 641). Το τελευταίο τροποποιήθηκε με το decret 56-839 της 16ης Αυγούστου 1956 (JO της Γαλλικής Δημοκρατίας της 21.8.1956, σ. 8028) που εξήρτησε τη χορήγηση του επιδόματος από τον όρο τα εν λόγω τέκνα να έχουν τη γαλλική ιθαγένεια. Αυτός όμως ο όρος δεν ήταν νέος. Είχε ήδη επιβληθεί με arrêté της 1ης Μαρτίου 1950 (JO της Γαλλικής Δημοκρατίας της 5.3.1950, σ. 2524) περί λεπτομερειών εφαρμογής του decret της 16ης Ιανουαρίου 1950.

Τα κύρια χαρακτηριστικά αυτής της νομοθεσίας έχουν σήμερα ενσωματωθεί στα άρθρα L 640 έως L 642, βιβλίο VII του κώδικα κοινωνικής ασφαλίσεως. Εντούτοις, δεν αναφέρεται σ' αυτά ο όρος της γαλλικής ιθαγένειας των τέκνων. Αυτός φαίνεται να προκύπτει ακόμα από το decret της

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

16ης Ιανουαρίου 1950, όπως τροποποιήθηκε με το decret της 16ης Αυγούστου 1956.

Οι προϋποθέσεις που μια γυναίκα πρέπει να συγκεντρώνει, κατά την εν λόγω νομοθεσία, για να δικαιούται το επίδομα, συνοψίζονται ως εξής:

(i) Πρέπει να είναι 65 ετών (ή 60 ετών αν είναι ανίκανη προς εργασία).

(ii) Πρέπει να έχει τη γαλλική ιθαγένεια αλλά, σύμφωνα με διοικητικές οδηγίες που έδωσε ο υπουργός εργασίας και κοινωνικής ασφαλίσεως, αυτή η προϋπόθεση δεν επιβάλλεται στην περίπτωση υπηκόων ορισμένων κρατών, συμπεριλαμβανομένης της Ιταλίας, με τα οποία η Γαλλία συνήψε διμερείς βάσεις. Η ιθαγένεια του συζύγου δεν λαμβάνεται υπόψη.

(iii) Πρέπει να κατοικεί στη μητροπολιτική Γαλλία.

(iv) Πρέπει να είναι η σύζυγος ή η χήρα ανδρός που εργάσθηκε για τελευταία φορά, τουλάχιστον τρεις μήνες, ως μισθωτός. Όπως προκύπτει από τις αποφάσεις του Cour de Cassation της Γαλλίας, στις οποίες έγινε αναφορά, δεν έχει σημασία ο τόπος όπου εργάσθηκε ο σύζυγος. Μπορεί να έχει εργασθεί εκτός της Γαλλίας. Ούτε λαμβάνεται υπόψη αν υπάγεται ή έχει υπαχθεί σε οποιοδήποτε σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως.

(v) Πρέπει να έχει αναθρέψει τουλάχιστον πέντε τέκνα για εννέα έτη προ της συμπληρώσεως τους δεκάτου έκτου έτους της ηλικίας τους.

(vi) Τα εν λόγω τέκνα πρέπει να έχουν τη γαλλική ιθαγένεια, κατά τη συμπλήρωση από τη γυναίκα του εξηκοστού έτου της ηλικίας της, ή (κατά τη στιγμή που ζητεί τη χορήγηση του επιδόματος αν, ούσα ανίκανος προς εργασία, υποβάλλει την αίτησή της μεταξύ του εξηκοστού και εξηκοστού πέμπτου έτους της ηλικίας της).

(vii) Πρέπει να αποδείξει ότι οι πόροι της είναι κατώτεροι ενός ορισμένου ανωτάτου ποσού.

(viii) Δεν πρέπει να δικαιούται καμιά σύνταξη βάσει νομοθεσίας κοινωνικής ασφαλίσεως.

Η Palermo συγκεντρώνει όλες αυτές τις προϋποθέσεις εκτός της προϋποθέσεως (ii) που αφορά την ιθαγένεια, αυτή όμως η προϋπόθεση δεν απαιτείται στην περίπτωσή της, και της προϋποθέσεως (vi) που αφορά την ιθαγένεια των τέκνων της. Επί των επτά τέκνων της, δύο είναι Γάλλοι υπήκοοι, ενώ τα πέντε άλλα έχουν την ιταλική ιθαγένεια. Φαίνεται ότι οι δύο Γάλλοι υπήκοοι και δύο από τους Ιταλούς υπηκόους κατοικούν στη Γαλλία, ενώ δύο άλλοι από τους Ιταλούς υπηκόους κατοικούν στην Αυστραλία ο δε τελευταίος Ιταλός υπήκοος κατοικεί στον Καναδά.

Με την αιτιολογία ότι μόνον δύο από τα τέκνα της έχουν τη γαλλική ιθαγένεια ο αρμόδιος φορέας κοινωνικής ασφαλίσεως, το Caisse régionale d'assurance maladie de Nord de la France, απέρριψε την αίτηση της Palermo περί χορηγήσεως σ' αυτήν επιδόματος.

Κατόπιν προσφυγής της Palermo ενώπιον της τοπικής πρωτοβάθμιας επιτροπής εκδι-

κάσεως διαφορών κοινωνικής ασφαλίσεως, το εν λόγω δικαιοδοτικό όργανο εξαφάνισε την απόφαση του Caisse régionale και δέχθηκε την αίτηση της προσφεύγουσας, δυνάμει των άρθρων 2, 3, και 4 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου.

Το Caisse régionale άσκησε έφεση ενώπιον του Cour d' appel της Douai.

Αυτές είναι οι περιστάσεις υπό τις οποίες το εν λόγω δικαστήριο παρέπεμψε την υπόθεση ενώπιον του Δικαστηρίου, προς έκδοση προδικαστικής αποφάσεως επί του ερωτήματος «πώς πρέπει να ερμηνευθούν οι διατάξεις των άρθρων 2, παράγραφος 1, 3, παράγραφοι 1 και 3 και 4, παράγραφος 1, περίπτωση γ, και παράγραφος 2, του κανονισμού 1408/71 της 14ης Ιουνίου 1971 όσον αφορά τη χορήγηση παροχής γήρατος, η οποία, μη υποκειμένη σε καταβολή εισφορών, καταρχήν προορίζεται για τους Γάλλους».

Ενώπιον του Δικαστηρίου, το Caisse régionale προέβαλε τα εξής τρία κύρια επιχειρήματα.

Υποστήριξε, πρώτον, ότι το επίδομα στις μητέρες οικογενείας δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1408/71, ή μάλλον ούτε σ' αυτό της Συνθήκης ΕΟΚ. Προς στήριξη αυτού του ισχυρισμού, το Caisse προβάλλει ενδιαφέροντα και μελετημένα επιχειρήματα, δεν νομίζω όμως ότι είναι απαραίτητο να τα εξετάσω λεπτομερώς, διότι μπορεί να δοθεί σύντομη απάντηση σ' αυτόν τον ισχυρισμό.

Ενθυμείται το Δικαστήριο ότι το άρθρο 4 του κανονισμού 1408/71 ορίζει τις νομοθεσίες ή συστήματα παροχών, με καταβολή ή χωρίς καταβολή εισφορών, επί των οποίων ισχύει ο κανονισμός. Το άρθρο 5 προβλέπει, σε συνδυασμό με το άρθρο 96, ότι τα κράτη μέλη αναφέρουν τις νομοθεσίες και τα συστήματα που προβλέπονται στο άρθρο 4 σε δηλώσεις που κοινοποιούνται στον πρόεδρο του Συμβουλίου και δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Στην υπόθεση 37/77, Beerens κατά Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening, (Recueil 1977, τεύχος 2, σ. 1149), το Δικαστήριο, (λαμβάνοντας θέση αυστηρότερη από αυτήν που είχα λάβει στις προτάσεις μου) έκρινε ότι:

«Το γεγονός ότι ένα κράτος μέλος ανέφερε ένα νόμο στην προβλεπόμενη από το άρθρο 5 του κανονισμού 1408/71 δήλωση, πρέπει να γίνει δεκτό ότι αποδεικνύει ότι οι χορηγούμενες βάσει αυτού του νόμου παροχές είναι παροχές κοινωνικής ασφαλίσεως κατά την έννοια του εν λόγω κανονισμού».

Οι δηλώσεις των αρχικών κρατών μελών, κατ' εφαρμογή των άρθρων 5 και 96 του κανονισμού, συγκεντρώθηκαν το Μάρτιο 1973 και δημοσιεύτηκαν, έτσι συγκεντρωμένες, στο JO C 12, σ. 11, της 24ης Μαρτίου 1973. Αναφέρεται σ' αυτές, υπό τον τίτλο C (A) (I) (c), ότι η Γαλλική Δημοκρατία δήλωσε ως εμπίπτοντα στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού «το επίδομα στους ηλικιωμένους μισθωτούς εργαζομένους και το επίδομα στις μητέρες οικογενείας (βιβλίο VII του κώδικα κοινωνικής ασφαλίσεως)».

Εφόσον έτσι έχουν τα πράγματα, το Caisse régionale δεν μπορεί, κατά τη γνώμη μου, να υποστηρίζει ότι το εν λόγω επίδομα, στην προκειμένη περίπτωση, δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού.

Δεύτερον και επικουρικώς, το Caisse ανέφερε ότι δεν είναι ασυμβίβαστη προς τη Συνθήκη, ή προς τον κανονισμό, η εξάρτηση του δικαιώματος επί του επιδόματος στις μητέρες οικογενείας από την προϋπόθεση τα τέκνα να έχουν τη γαλλική ιθαγένεια. Αυτό είναι το κεντρικό σημείο της υποθέσεως.

Σχετικώς, η διάταξη της Συνθήκης η οποία προδήλως έχει σημασία για την υπό κρίση υπόθεση είναι το άρθρο 7, κατά το οποίο «εντός του πεδίου εφαρμογής της παρούσης Συνθήκης και με την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεών της, απαγορεύεται κάθε διάκριση λόγω ιθαγενείας». Το Caisse δεν στηρίχτηκε σε καμιά «ειδική διάταξη» περί της οποίας η Συνθήκη προβλέπει ότι αποκλείει την εφαρμογή του άρθρου 7 στην υπό κρίση υπόθεση.

Η σχετική διάταξη του κανονισμού είναι το άρθρο 3, παράγραφος 1, το οποίο, όπως είναι γνωστό, ορίζει ότι:

«Τα πρόσωπα που κατοικούν στο έδαφος ενός από τα κράτη μέλη και για τα οποία ισχύουν οι διατάξεις του παρόντος κανονισμού, υπόκεινται στις υποχρεώσεις και απολαύουν των δικαιωμάτων που απορρέουν από τη νομοθεσία κάθε κράτους μέλους υπό τους ίδιους όρους με τους υπηκόους του, υπό την επιφύλαξη ειδικών διατάξεων του παρόντος κανονισμού.»

Και εδώ, το Caisse δεν επικαλέστηκε καμία «ειδική διάταξη» του κανονισμού.

Όπως τόνισε η Επιτροπή, όταν το κοινοτικό δίκαιο απαγορεύει τη διάκριση λόγω ιθαγενείας, απαγορεύει όχι μόνο την εμφανή διάκριση που στηρίζεται στην ιθαγένεια, αλλά και «συγκεκαλυμμένη μορφή διακρίσεως η οποία, με την εφαρμογή άλλων κριτηρίων διακρίσεων, καταλήγει στην πράξη στο ίδιο αποτέλεσμα» — βλέπε την υπόθεση 152/73, Sotgiu κατά Deutsche Bundespost (ECR 1974, τεύχος 1, σ. 153, 11η σκέψη) και την υπόθεση 61/77, Επιτροπή κατά Ιρλανδίας (ECR 1978, σ. 417, 78η, 79η και 80ή σκέψη). Στην υπόθεση Sotgiu, το Δικαστήριο έδωσε ως παραδείγματα κριτηρίων που μπορούσαν, ανάλογα με τις περιστάσεις, να ισοδυναμούν, από την άποψη του πρακτικού τους αποτελέσματος, με διακρίσεις λόγω ιθαγενείας, τον τόπο καταγωγής ή την κατοικία του προσώπου.

Μου φαίνεται προφανές ότι, όπως παρατήρησε η Επιτροπή, η προϋπόθεση της γαλλικής ιθαγένειας των τέκνων πληρούται στην πράξη πολύ ευκολότερα από μία γυναίκα που είναι η ίδια Γαλλίδα παρά από μια γυναίκα που δεν είναι Γαλλίδα. Η επιβολή αυτής της προϋποθέσεως συνιστά, επομένως, κατά τη γνώμη μου, συγκεκαλυμμένη μορφή διακρίσεως λόγω ιθαγενείας.

Το Δικαστήριο έκρινε, ωστόσο, στην υπόθεση Sotgiu ότι μια τέτοια διαφορετική μεταχείριση θα μπορούσε να δικαιολογηθεί αν βασιζόταν επί αντικειμενικών διαφορών μεταξύ των καταστάσεων αυτών στους οποίους εφαρμόζεται η εν λόγω διαφορετική μεταχείριση.

Το Caisse υποστήριξε ότι η επίμαχη προϋπόθεση στην προκειμένη περίπτωση δικαιολογείται για δύο λόγους:

Πρώτον, το Caisse ανέφερε ότι το επίδομα στις μητέρες οικογενείας ήταν μέσο δημογραφικής πολιτικής.

Αυτός ο ισχυρισμός φαίνεται, εκ πρώτης όψεως, εκπληκτικός, διότι είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς ότι μια γυναίκα ενθαρρύνεται στο να γεννήσει τέκνα από την ιδέα ότι, όταν θα συμπληρώσει το εξηκοστό πέμπτο έτος της ηλικίας της (ή το εξηκοστό αν τότε είναι ανίκανη προς εργασία), θα δικαιούται ένα μικρό επίδομα στην περίπτωση που ο επαρκής αριθμός των τέκνων της έχει τότε διατηρήσει ή αποκτήσει τη γαλλική ιθαγένεια και αν πληρούνται οι άλλες προϋποθέσεις της νομοθεσίας που λαμβάνονται υπόψη. Το Cour d'appel της Douai, ενώπιον του οποίου προβλήθηκε και αυτό το επιχείρημα, δεν φαίνεται ούτε αυτό να έχει πεισθεί. Η Διάταξη περί παραπομπής, αφού αναφέρει το επιχείρημα, συνεχίζει επισημαίνοντας ως αιτία για την οποία το επίδομα «καταρχήν προορίζεται για τους Γάλλους» το γεγονός ότι χορηγείται χωρίς καταβολή εισφορών.

Το Δικαστήριο πιθανό να είχε δίκιο αφήνοντας στα γαλλικά δικαστήρια να αποφανθούν επί του αν το επίδομα συνιστά μέτρο δημογραφικής πολιτικής, αν δεν υπήρχε το γεγονός ότι ο κανονισμός 1408/71 αφορά ειδικώς αυτό που οι αιτιολογικές του σκέψεις αποκαλούν «παροχές που παρουσιάζουν προεχόντως χαρακτήρα δημογραφικού κινήτρου». Το πράττει στο πλαίσιο των οικογενειακών παροχών. Το παράρτημα Ι του κανονισμού (όπως αντικαταστάθηκε με την πράξη προσχωρήσεως και μεταγενέστερα τροποποιήθηκε με τον κανονισμό ΕΟΚ 1209/76 του Συμβουλίου), απαριθμεί τα «ειδικά επιδόματα τοκετού που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού δυνάμει του άρθρου 1, περίπτωση (κα)», που είναι η διάταξη που δίνει τον ορισμό της «οικογενειακής παροχής» και του «οικογενειακού επιδόματος». Υπ' αυτόν τον τίτλο, το παράρτημα Ι αναφέρει το «επίδομα τοκετού, που καταβάλλεται στο Βέλγιο και στο Λουξεμβούργο, και τα «επιδόματα προ του τοκετού» και τα «επιδόματα μετά τον τοκετό» που καταβάλλονται στη Γαλλία. Δεν αναφέρει το επίμαχο στην προκειμένη περίπτωση επίδομα.

Ο κανονισμός αναφέρει, επομένως, τις παροχές που είναι κίνητρα δημογραφικής πολιτικής, αποκλείοντάς τες ρητώς από το πεδίο εφαρμογής του. Το επίμαχο στην προκειμένη περίπτωση επίδομα, χωρίς να αποκλείεται, ρητώς εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού με τη, δυνάμει του άρθρου 5, δήλωση της Γαλλικής Κυβερνήσεως. Είμαι της γνώμης ότι από αυτό κατ' ανάγκη συνάγεται ότι το άρθρο 3, παράγραφος 1, εφαρμόζεται όσον αφορά αυτό το επίδομα· και, λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας που προηγουμένως ανέφερα, το άρθρο 3, παράγραφος 1, πρέπει σαφώς να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι απαγορεύει, όχι μόνον τις εμφανείς διακρίσεις, αλλά και τις συγκεκαλυμμένες λόγω ιθαγενείας διακρίσεις.

Κατά συνέπεια, θεωρώ ότι πρέπει να απορριφθεί ο πρώτος λόγος, τον οποίο επικαλείται το Caisse για να δικαιολογήσει την προϋπόθεση, κατά την οποία τα τέκνα γυναικός, η οποία ζητεί τη χορήγηση του επιδόματος, πρέπει να είναι Γάλλοι υπήκοοι.

Ο επικαλούμενος από το Caisse δεύτερος λόγος είναι ότι μόνο η απαίτηση της γαλλικής ιθαγένειας για τα τέκνα της αιτούσας μπορεί να αποφύγει σώρευση παροχών. Το Caisse τονίζει ότι το άρθρο 10 του κανονισμού 1408/71 αίρει την προϋπόθεση κατοικίας στη Γαλλία της προσφεύγουσας. Έτσι, αν δεν διατηρηθεί η προϋπόθεση της ιθαγένειας των τέκνων της, τίποτα δεν θα εμπόδιζε μια γυναίκα να ζητεί τη χορήγηση επιδόματος, όπως το επίμαχο στην προκειμένη περίπτωση, σε όλα τα κράτη μέλη που χορηγούν τέτοια επιδόματα.

Επ' αυτού του σημείου, η Επιτροπή προέβαλε ορισμένο αριθμό επιχειρημάτων τα οποία δεν μου φάνηκε ότι απαντούν πράγματι σ' αυτό το ζήτημα. Περιελάμβαναν επιχείρημα, ερειδόμενο στα άρθρα 2, 13 και 14, του κανονισμού 1408/71, άλλα επιχειρήματα βασίζονταν στο άρθρο 12 αυτού του κανονισμού και στην αρχή της αναλογικότητας και ένα επιχείρημα στηριζόταν στις προβλεπόμενες από τη γαλλική νομοθεσία προϋποθέσεις, κατά τις οποίες μια γυναίκα δεν μπορεί να απολαύει του εν λόγω επιδόματος παρά αν στερείται επαρκών πόρων και δεν λαμβάνει καμία σύνταξη κοινωνικής ασφαλίσεως.

Εντούτοις, αναφέρθηκε από την Επιτροπή ότι, στην πραγματικότητα, καμιά νομοθεσία κράτους μέλους δεν προβλέπει επίδομα ίδιο με το επίδομα που χορηγείται στις Γαλλίδες μητέρες οικογενείας έτσι ώστε, στην πρακτική, καμία σώρευση της φύσεως που αντιμετωπίζει το Caisse δεν μπορεί να προκύψει. Μπορώ να συναγάγω από τα όσα εξέθεσε ο εκπρόσωπος της Επιτροπής κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, σε απάντηση σε ερώτησή μου, ότι η κατάσταση είναι στην πραγματικότητα η εξής: Δεδομένου ότι το πρόβλημα δεν είναι πρακτικής φύσεως, κανένας δεν έκρινε αναγκαίο να δοθεί σ' αυτό νομοθετική λύση. Στην περίπτωση που θα ετίθετο συγκεκριμένα, θα επιβαλόταν ορισμένη τροποποίηση του κανονισμού 1407/71. Σχετικώς, το Δικαστήριο έκρινε ότι το άρθρο 51, περίπτωση β, της Συνθήκης δεν απαγορεύει στο Συμβούλιο να εξαρτά το ευεργέτημα ειδικών παροχών από το κριτήριο της κατοικίας σε ειδικό κράτος μέλος, όταν αυτή η διάταξη δικαιολογείται αντικειμενικά — βλέπε υπόθεση 19/76, Triches κατά Caisse liégeoise pour allocations familiales (Ecr. 1976, τεύχος 2, σ. 1243). Δυνατή λύση θα ήταν, επομένως, για το Συμβούλιο να καταστήσει την κατοικία της αιτούσας εφαρμοστέο κριτήριο. Είμαι, όμως της γνώμης, ότι δεν θα ήταν επιτρεπτό το Συμβούλιο να θεωρεί την ιθαγένεια των τέκνων της ως εφαρμοστέο κριτήριο.

Έπεται, κατά τη γνώμη μου, ότι δεν μπορεί να γίνεται επίκληση του κινδύνου σώρευσης των παροχών για να δικαιολογείται η σχετική με την ιθαγένεια των τέκνων της αιτούσας προϋπόθεση, την οποία προβλέπει η γαλλική νομοθεσία.

Το τρίτο κύριο επιχείρημα που προέβαλε το Caisse για την περίπτωση κατά την οποία το Δικαστήριο θα απέρριπτε τα δύο πρώτα είναι ότι, αν τα τέκνα που έχουν την υπηκοότητα οποιουδήποτε κράτους μέλους πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 3 του κανονισμού 1408/71, μόνο τα τέκνα που κατοικούν στην Κοινότητα έπρεπε να λαμβάνονται υπόψη. Κανένα πραγματικό επιχείρημα δεν προβλήθηκε προς στήριξη αυτής της απόψεως. Φαίνεται, όμως, ότι και εδώ το Caisse απασχολήθηκε με τον κίνδυνο σωρεύσεως των παροχών.

Σχετικώς, νομίζω ότι αρκεί να λεχθεί ότι, ελλείψει οποιασδήποτε μνείας, στη γαλλική νομοθεσία, της κατοικίας των τέκνων της αιτούσας και, ελλείψει οποιασδήποτε διατάξεως του κοινοτικού δικαίου που να αποδίδει σ' αυτήν σημασία, δεν βλέπω επί ποιας ενδεχομένως βάσης το Δικαστήριο θα μπορούσε να θεωρήσει αυτό το κριτήριο ως βάσιμο.

Το Caisse δεν προέβαλε κανένα επιχείρημα βάσει του άρθρου 2 του κανονισμού. Το εν λόγω άρθρο ορίζει ότι ο κανονισμός «ισχύει για εργαζόμενους που υπάγονται ή υπήχθησαν στη νομοθεσία ενός ή περισσοτέρων από τα κράτη μέλη ... καθώς και για τα μέλη της οικογενείας τους και για τους επιζώντες τους». Η επίμαχη γαλλική νομοθεσία εφαρμόζεται, ωστόσο, σε πρόσωπο για το οποίο δεν υφίσταται ανάγκη να είναι ή να έχει διατελέσει (i) το ίδιο εργαζόμενος ή (ii) μέλος της οικογενείας εργαζομένου, ο οποίος υπάγεται ή έχει υπαχθεί σε οποια-

δήποτε νομοθεσία κοινωνικής ασφαλίσεως. Η Επιτροπή ανέφερε ότι δεν μπορούσε, εντούτοις, να επικαλεστεί τον κανονισμό 1408/71, εκτός αν μπορούσε να ικανοποιήσει μια από τις αναφερόμενες στο άρθρο 2 προϋποθέσεις. Μπορεί να έχουν έτσι τα πράγματα, δεδομένου όμως ότι το πρόβλημα δεν συζητήθηκε και μπορεί να μην έχει σημασία στην προκειμένη περίπτωση, θεωρώ σκόπιμο να το αφήσω εκκρεμές.

Η διατύπωση της απαντήσεως που έπρεπε να δοθεί από το Δικαστήριο στο υποβληθέν από το Cour d'appel της Douai προδικαστικό ερώτημα παρουσιάζει ορισμένες δυσκολίες, λόγω της γενικότητας της διατυπώσεώς του. Θεωρώ, ωστόσο, ότι το εν λόγω δικαστήριο θα είναι σε θέση να επιλύσει την υπόθεση με πρόσφορο τρόπο αν το Δικαστήριο έδιδε στο υποβληθέν ερώτημα την εξής απάντηση:

(1) Το γεγονός ότι ένα κράτος μέλος διευκρίνισε, στη γενομένη βάσει του άρθρου 5 του κανονισμού 1408/71 δήλωση, την εφαρμοστέα στο έδαφός του νομοθεσία, όσον αφορά ειδικό είδος παροχών, είτε με καταβολή είτε χωρίς καταβολή εισφορών, πρέπει να θεωρείται ότι αποδεικνύει, ότι οι χορηγούμενες βάσει αυτής της νομοθεσίας παροχές εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού, όπως ορίζεται στο άρθρο 4, παράγραφοι 1 και 2 του εν λόγω κανονισμού.

(2) Το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού έχει την έννοια ότι δεν μπορεί να προβληθεί άρνηση χορηγήσεως αυτής της παροχής σε πρόσωπο, επί του οποίου το εν λόγω άρθρο έχει εφαρμογή, λόγω είτε της δικής του ιθαγενείας είτε της ιθαγενείας των τέκνων του.